

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра історії Східної Європи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан історичного факультету

історичний Сергій ЛИТОВЧЕНКО

29 ” серпня 2025 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Релігієзнавство

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 032 історія та археологія

освітня програма Історія та археологія

вид дисципліни за вибором

факультет історичний

2025/2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою історичного факультету

“29” серпня 2025 року, протокол № 7.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Павло Вікторович
ЄРЕМЄЄВ, канд. істор. наук, доцент кафедри
історії Східної Європи історичного факультету
ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри історії Східної Європи

Протокол від “29” серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри історії Східної Європи

(підпис)

Юрій ВОЛОСНИК
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником
проектної групи) Історія та археологія
назва освітньої програми

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) Історія та археологія

(підпис)

Сергій ЛИТОВЧЕНКО
(ім'я та прізвище)

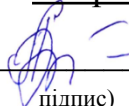
Програму погоджено науково-методичною комісією

історичного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “29” серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії історичного факультету

підпис)

Олександр ТУМАКОВ
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Релігієзнавство” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

__бакалавр_____
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму) __032 «Історія та археологія»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про релігію як багатогранне соціокультурне явище, її історичні форми, структурні елементи, функції та місце у розвитку цивілізації; вироблення здатності аналізувати релігійні явища з наукових позицій, розуміти їх значення у сучасному суспільстві та у взаємодії з іншими сферами культури.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

1. ознайомлення студентів з теоретико-методологічними підходами до вивчення релігії;
2. розкриття історичної еволюції світових і національних релігійних традицій;
3. аналіз структури релігійної свідомості, культу, організаційних форм релігії;
4. розгляд взаємозв'язку релігії з культурою, політикою, мораллю, мистецтвом та наукою;
5. формування вмінь об'єктивно та критично осмислювати релігійні явища, інтерпретувати їх у соціокультурному контексті;
6. виховання поваги до свободи совісті, толерантності й міжрелігійного діалогу;
7. вироблення навичок самостійної науково-дослідної роботи з релігієзнавчої проблематики.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90*.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	

5-й	5-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
0 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку
- ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел з використанням інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 8. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, а також бути критичним і самокритичним.
- ЗК 9. Здатність працювати автономно і в команді.
- ЗК 10. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

фахові компетентності:

- ФК 1. Здатність до критичного усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
- ФК 2. Здатність до критичного усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
- ФК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика та розуміння можливостей використання історії для досягнення певних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.
- ФК 4. Здатність спілкуватися державною мовою із використанням термінів і методик, прийнятих в фаховому середовищі.
- ФК 5. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
- ФК 6. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати і т. п.).

ФК 7. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

ФК 10. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ФК 11. Здатність з працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти наступних результатів:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, дотримуватися принципу верховенства права, поважати права і свободи людини.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності

ПРН 3. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 4. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України в контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Визначати відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 11. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 12. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 14. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних міркувань (мотивів), зокрема, практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій.

ПРН 15. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРН 17. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

1.8. Пререквізити: перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни

Історія первісного суспільства
Історія Стародавнього Сходу
Історія Греції та Риму
Історія середніх віків

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теорія та історія релігії.

Тема 1. Релігієзнавство як галузь знання, наука і навчальна дисципліна

Релігієпізнання та релігієзнавство. Релігієзнавство – важлива галузь богословсько-теологічного, філософського і конкретно-наукового гуманітарного знання. Його місце та роль у системі суспільних і гуманітарних наук та богословсько-теологічному комплексі. Релігія як об'єкт та предмет релігієпізнання та релігієзнавства.

Релігієпізнання, релігієзнавство і духовна культура. Історичні форми релігієпізнання та головні форми релігієзнавства. Їх спільний об'єкт та різні предмети. Релігієзнавство і теологія (богослов'я). Богословсько-теологічний і релігійно-філософський теїзм. Конфесійне, богословсько-теологічне та релігійно-філософське релігієзнавство.

Визначення предмету та об'єкту академічного, неконфесійного філософського та конкретно-наукового релігієзнавства.

Предмет (проблематика) теорії релігії як вивчення найбільш суттєвого, спільного, загального в ній. Історія релігії як вивчення конкретного, специфічного, особливого в ній.

Виникнення (сер. XIX ст.) та становлення (др. пол. XIX – поч. XX ст.) релігієзнавства як відносно самостійної, виокремленої, багатодисциплінарної галузі гуманітарного знання на межі філософії, історії, психології, соціології, феноменології, антропології, етнології (етнографії), лінгвістики (мовознавства), порівняльної міфології, фольклористики, герменевтики, археології та інших наук. Засновники та видатні представники дослідження проблем релігієзнавства.

Релігієзнавство, вільнодумство і атеїзм.

Тематична (теорія та історія релігії) та дисциплінарна структура сучасного академічного (теоретичного та історичного) релігієзнавства; засновники та представники його окремих дисциплін.

Загальний зміст (проблематика) сучасного академічного релігієзнавства та особливості змісту (проблематики) складових дисциплін (релігієзнавчих наук) його структури (філософії релігії, соціології релігії, психології релігії, феноменології релігії, історії релігії, компаративного та лінгвістичного релігієзнавства тощо). Головні релігієзнавчі категорії, поняття та терміни.

Методологічні засади сучасного академічного релігієзнавства: принципи наукової об'єктивності та неупередженості, плюралізму, історизму, толерантності та гуманізму. Методологічні функції релігієзнавства щодо окремих гуманітарних і природничих наук. Плюралізм методології філософії релігії та її методологічні функції як серцевини теоретичного релігієзнавства, релігієзнавчої метатеорії щодо конкретних релігієзнавчих дисциплін.

Релігієзнавство як навчальна дисципліна. Мета, завдання, специфіка вивчення та джерелознавча база цього курсу. Предмет та структура навчального курсу релігієзнавства. Методологічні засади його викладання та вивчення: принципи наукової об'єктивності, конкретно-історичної послідовності, плюралізму, толерантності та гуманізму.

Тема 2. Поняття релігії та плюралізм поглядів на її феномен у релігієзнавстві.

Предмет теорії релігії (визначення предмету теорії релігії). Розкриття сутності та змісту головних релігієзнавчих понять: “релігія”, “Бог”, “віра”. Етимологія поняття “релігія”. Поняття релігії як складного духовного та суспільного феномена. Сутність, природа та зміст релігії.

Богословське та світське (філософське, наукове) розуміння релігії.

Особливості сучасного наукового методу пізнання релігії. Плюралізм поглядів на сутність, природу та зміст релігії в сучасному академічному релігієзнавстві як зіставлення різних поглядів на з’ясування сутності (сутнісних ознак) релігії, джерел (причин) її походження, змісту. Головні сучасні релігієзнавчі концепції визначення характеру (сутності) та походження (природи) релігії.

Основні типи наукових та богословських теорій виникнення релігії.

Тема 3. Релігія як духовне та соціально-історичне явище.

Релігія як особливий духовний і суспільний феномен, форма індивідуальної та суспільної свідомості, галузь духовної культури людства, складне соціально-історичне явище. Релігія і духовність.

Багатоманітність релігій світу, релігійні конфесії, різноманітність їх віровчення та культу. Методологічні засади класифікації сучасних релігій світу.

Типи та історичні форми релігії.

Структура релігії та її головні складові елементи.

Релігійний культ як релігійна обрядовість. Основні типи релігійних організацій.

Функції релігії.

Тема 4. Походження, первісні та ранні форми релігій. Родоплемінні культу та архаїчні релігії.

Проблема походження релігії.

Первісні форми релігії (первісні релігійні вірування).

Ранні форми релігії.

Родоплемінні релігійні культу, їх особливості та характерні ознаки.

Племінні релігії як перехідна форма до етнічних релігій.

Ранні етнічні (архаїчні) релігії та їх загальна характеристика. Архаїчні етнічні релігійні системи (ранні етнічні релігії) стародавнього світу.

Тема 5. Етнонаціональні релігії.

Пізні етнічні релігії, їх загальна характеристика та еволюція до сучасних національних (національно-державних) релігій.

Класифікація національних релігій, їх особливості та характерні риси. *Іудаїзм. Зороастризм. Мандеїзм. Індуїзм. Джайнізм. Сикхізм. Конфуціанство. Даосизм. Синтоїзм*

Тема 6. Світові релігії: буддизм, іслам.

Обумовленість, обставини та історія виникнення світових релігій, їх особливості та характерні ознаки, регіони поширення.

Буддизм як світова релігія, умови його виникнення та розвитку.

Іслам як світова релігія завершеного монотеїзму.

Розділ 2. Історія християнства, релігійний модернізм. Релігія в Україні. Релігія та проблема свободи совісті

Тема 7. Християнство як світова релігія.

Соціально-історичні передумови та ідейні джерела виникнення християнства. Біблія і апокрифи.

Соціально-економічні, політичні та духовні (ідеологічні) передумови формування християнства.

Ідейні джерела християнського віровчення. Богословська, міфологічна, та історична концепції щодо трактування особи Ісуса Христа як основоположника християнства. Новозавітна література про Христа.

Біблія як священна книга (Святе Письмо).

Еволюція християнства. Вчення ранніх християн. Формування їх церковної організації. Християнські громади і держава.

Історія церковних розколів у світовому християнстві та складання його основних напрямів. Несторіанство. Поділ на діофізитів та монофізитів. Давні східні (нехалкідонські) церкви. Утворення самостійних церков.

Другий розкол у християнстві. Поділ християнства на західну та східну гілки.

Церковна Реформація і виникнення протестантизму.

Тема 8. Головні напрями християнства.

Головні напрями християнства: православ'я, католицизм, протестантизм. Основи їх віровчення, культу та церковної організації.

Православ'я як напрям християнства. Основи віровчення, культу та церковної організації православ'я. Автокефальні та автономні церкви Вселенського православ'я. Помісні православні церкви.

Католицизм як напрям християнства. Філософські основи католицизму (схоластика, томізм, неотомізм), особливості його віровчення, культу та організаційної структури. Ватикан і папство. Церковні унії як вияв "східної політики" Ватикану.

Протестантизм як напрям християнства, особливості віровчення, культу та церковної організації. Реформація й утворення протестантських церков (конфесій).

Всесвітні релігійні центри протестантизму. Екуменічний рух (екуменізм) та Всесвітня Рада Церков (ВРЦ) як його центр у протестантизмі.

Тема 9. Новітні релігії, релігійні течії та рухи.

Причини виникнення релігійного модернізму.

Релігія і містика. Різновиди містицизму нового часу.

Класифікація головних типів (напрямів, груп) релігійного модернізму (неорелігій, НРТ, НРР) та характеристика діяльності їх міжнародних релігійних організацій.

Неохристиянство. Неоорієнталізм. Езотеричні об'єднання. Сайєнтологічний, сцієнтичний напрям.

Новітні релігійні течії та організації в Україні, їх особливості та класифікація.

Тема 10. Релігія в Україні – від язичництва до християнства.

Релігійні вірування (язичницькі культу) східнослов'янських племен у дохристиянську епоху.

Поширення християнства на землях східних слов'ян в I–X ст.

Християнство у Київській Русі.

Еволюція християнства в Україні у XIII–XV ст. Історія православної церкви в Україні у XVI–XVIII ст. Українська церква за часів козаччини. Православна церква в українській козацькій державі. Період самостійного існування Української Православної Церкви (до 1686 р.). Особливості життєдіяльності українського православ'я (кін. XVII–XVIII ст.).

Особливості життєдіяльності українського православ'я у XIX – поч. XX ст.

Католицизм та греко-католицизм в історії українського християнства у XIX–XX ст.

Українська греко-католицька церква: історія і сучасність.

Історія протестантизму в Україні. Сучасний неопротестантизм в Україні.

Становище та міжконфесійні проблеми українського християнства в сучасних умовах.

Тема 11. Релігія і духовна культура.

Релігія як феномен (галузь) духовної культури.
 Вільнодумство в історії духовної культури.
 Форми вільнодумства: скептицизм, пантеїзм, деїзм, атеїзм.
 Головні історичні етапи у розвитку вільнодумства.
 Сучасне вільнодумство, його особливості та характерні риси.
 Вільнодумство в Україні, історичні етапи його розвитку та особливості.

Тема 12. Свобода совісті, її законодавче забезпечення та правове регулювання.

Історія виникнення та основні етапи еволюції поняття “свобода совісті”. Його співвідношення з поняттями “віротерпимість”, “свобода віросповідання”. Суть поняття “свобода совісті” та його основні принципи. Богословське, філософське та юридичне розуміння свободи совісті. Наукове розуміння свободи совісті.

Релігія і церква в системі державно-правових відносин. Свобода релігійної організації: принципи реєстрації і регламентації діяльності. Місіонерська діяльність. Євангелізація і прозелітизм, їх правове регулювання. Міжнародні правові документи, що регулюють питання свободи совісті.

Соціальне, юридичне, економічне, ідеологічне забезпечення свободи совісті в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Очна форма					
	Усього	у тому числі				
	о	л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теорія та історія релігії.						
Тема 1. Релігієзнавство як галузь знання, наука і навчальна дисципліна	7	2				5
Тема 2. Поняття релігії та плюралізм поглядів на її феномен у релігієзнавстві	7	2				5
Тема 3. Релігія як духовне та соціально-історичне явище	7	2				5
Тема 4. Походження, первісні та ранні форми релігії. Родоплемінні культи та архаїчні релігії	7	2				5
Тема 5. Етнонаціональні релігії	7	2				5
Тема 6. Світові релігії: буддизм, іслам	7	2				5
Разом за розділом 1.	42	12				30
Розділ 2. Християнство, релігійний модернізм. Релігія в Україні. Релігія та проблема свободи совісті.						
Тема 7. Християнство як світова релігія	8	4				4
Тема 8. Головні напрями християнства	8	4				4
Тема 9. Новітні релігії, релігійні течії та рухи	8	4				4
Тема 10. Релігія в Україні – від язичництва до християнства	8	4				4
Тема 11. Релігія і духовна культура	8	2				6
Тема 12. Свобода совісті, її законодавче забезпечення та правове регулювання	8	2				6
Разом за розділом 2	48	20				28

Усього годин	90	32				58

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Заочна форма					
	Усього	у тому числі				
	о	л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теорія та історія релігії.						
Тема 1. Релігієзнавство як галузь знання, наука і навчальна дисципліна	7	0,5				6,5
Тема 2. Поняття релігії та плюралізм поглядів на її феномен у релігієзнавстві	7	0,5				6,5
Тема 3. Релігія як духовне та соціально-історичне явище	7	1				6
Тема 4. Походження, первісні та ранні форми релігії. Родоплемінні культи та архаїчні релігії	7	1				6
Тема 5. Етнонаціональні релігії	7	1				6
Тема 6. Світові релігії: буддизм, іслам	7	1				6
Разом за розділом 1.	42	5				37
Розділ 2. Християнство, релігійний модернізм. Релігія в Україні. Релігія та проблема свободи совісті.						
Тема 7. Християнство як світова релігія	8	1				7
Тема 8. Головні напрями християнства	8	1				7
Тема 9. Новітні релігії, релігійні течії та рухи	8	1				7
Тема 10. Релігія в Україні – від язичництва до християнства	8	1				7
Тема 11. Релігія і духовна культура	8	0,5				7,5
Тема 12. Свобода совісті, її законодавче забезпечення та правове регулювання	8	0,5				7,5
Разом за розділом 2	48	5				43
Усього годин	90	10				80

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

5. Завдання для самостійної роботи¹

№ з/п	Зміст самостійної роботи	К-сть годин (очна форма)	К-сть годин (заочна форма)	Форма контролю
1.	Релігієзнавство як галузь знання, наука і навчальна дисципліна	5	7	Залік

¹ Самостійна робота здобувача спланована в рамках підготовки до підсумкового семестрового та поточного контролю.

2.	Поняття релігії та плюралізм поглядів на її феномен у релігієзнавстві	5	7	Залік
3.	Релігія як духовне та соціально-історичне явище	5	7	Залік
4.	Походження, первісні та ранні форми релігії. Родоплемінні культи та архаїчні релігії	5	7	Залік
5.	Етнонаціональні релігії	5	7	Залік
6.	Світові релігії: буддизм, іслам	5	7	Залік
7.	Християнство як світова релігія	5	7	Залік
8.	Головні напрями християнства	5	7	Залік
9.	Новітні релігії, релігійні течії та рухи	5	7	Залік
10.	Релігія в Україні – від язичництва до християнства	5	7	Залік
11.	Релігія і духовна культура	5	5	Залік
12.	Свобода совісті, її законодавче забезпечення та правове регулювання	3	5	Залік
РАЗОМ		58	80	

Самостійна робота студентів у різних форматах має продемонструвати вільне володіння теоретичним матеріалом, знання наукової термінології, вміння вирішувати практичні завдання.

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи: словесні (лекція, бесіда, пояснення, розповідь, навчальна дискусія); наочні (демонстрація, ілюстрування); практичні (відповіді на тести, вправи, практична робота тощо).

Крім традиційних, використовуються й інші, так звані «активні методи навчання» особливістю яких є спонукання студентів до активності та обов'язкова взаємодія студентів між собою чи з іншими суб'єктами навчального процесу (аналіз конкретних ситуацій, ділова гра, он-лайн робота тощо).

8. Методи контролю

Поточний контроль засвоєння тем розділів здійснюється під час контрольної роботи. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є базовою інформацією при проведенні підсумкового контролю і враховується при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни. Сума балів, яку студент може набрати за поточним контролем, дорівнює 40.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни. До заліку допускаються студенти, які мають

достатню кількість балів з поточного контролю. Максимальна кількість балів за залік - 60.

Час виконання – за розкладом деканату.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. За результатами поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Набрана кількість рейтингових балів студентом служить основою для оцінки за національною шкалою.

У разі настання / продовження дії обставин непереборної сили (в тому числі запровадження жорстких обмежень в умовах військового стану та пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) студентам надається можливість скласти екзамен дистанційно.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольн а робота, передбаче на навчальни м планом	Індивідуальне завдання	Разом		
Т 1- 2	Т 3-6	Т 6-7	Т 8-12					
				40		40	60	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

Критерії оцінювання.

90-100 балів передбачає повне і впевнене засвоєння програм і знання основних джерел і додаткової літератури, уміння аналізувати історичний матеріал, порівнювати, оцінювати, пояснення історичних фактів на основі здобутих із різних джерел знань, користуватись науковою термінологією.

70-89 балів виставляється за впевнене засвоєння курсу, знання хронології, уміння логічно будувати відповідь, роботи аргументовані висновки, аналізувати історичний матеріал. А також за умовами, якщо студент припустився незначних помилок, або зробив не зовсім повні висновки.

50-69 балів виставляється за часткове висвітлення змісту теоретичних та недостатнє вміння застосувати теоретичні знання для розгляду практичних завдань. При цьому студент не вміє логічно мислити. Завдання виконане ним не повністю, але у його відповідях продемонстровані розуміння основних положень матеріалу дисципліни.

1-49 балів виставляється, якщо студент не засвоїв матеріал, передбачений програмою курсу.

Критерії оцінювання контрольної роботи

40 балів – надано вичерпну, аргументовану та логічно структуровану відповідь, використано належний науковий апарат і приклади;

35–39 балів – відповідь повна й правильна, але з незначними неточностями або браком прикладів;

30–34 бали – відповідь у цілому правильна, проте має окремі недоліки у структурі чи аргументації;

25–29 балів – надано правильну відповідь, але з помітними прогалинами у висвітленні матеріалу;

20–24 бали – відповідь неповна, із суттєвими неточностями, недостатньою аргументацією;

15–19 балів – надано в основному правильну відповідь, але поверхову, з багатьма пропусками;

10–14 балів – відповідь частково вірна, проте містить значні помилки й фрагментарність;

5–9 балів – відповідь мінімально відображає тему, слабо аргументована, з великою кількістю помилок;

0–4 бали – відповідь відсутня або не відповідає питанню.

10. Рекомендована література

Основна література

- Абрамович С., Тілло М., Чікарькова М.* Релігієзнавство. – К.: Декор, 2004. – 528 с.
- Академічне релігієзнавство: Підручник / За наук. ред. проф. А.М. Колодного.* – К.: Світ Знань, 2000. – 862 с.
- Головащенко С.І.* Біблієзнавство. Вступний курс: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 496 с.
- Головащенко С.І.* Історія християнства: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
- Загальне релігієзнавство: [навч. посібник] / В. І. Докаш, В. Ю. Лешан.* — Чернівці: Книги — XXI, 2005.
- Історія релігії в Україні: Навч. посібник / За ред. А.М. Колодного, П.Л.Яроцького.* – К.: Знання, КОО, 1999. – 735 с.
- Історія церкви та релігійної думки в Україні: Навч. посібник: У 3 кн.* – К., 1994.

Історія і теорія релігії та вільнодумства: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича. – К., 1996.

Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: Підручник. – К.: Наук. думка, 1999. – 252 с.

Кислюк К. В. Релігієзнавство: [підручник для студентів вузів] / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. — [5-е вид., виправ. і доп.]. — К. : Народ. укр. академія, 2007. – 396 с.

Основи релігієзнавства: підручник / [авт. кол.: В. С. Бліхар, В. М. Вовк, Н. В. Гайворонюк та ін.] ; за ред. В. С. Бліхара. — Львів; Хмельницький: ХУУП, 2017. — 504 с.

Петрушенко В.Л., Петрушенко О.П., Скалецький М.П. Релігієзнавство: Навч. посібник. – Львів: Новий світ – 2000, 2005. – 420 с.

Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Релігієзнавство: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7385>

Релігієзнавство / За ред. М.Ф. Рибачука. – К.: Освіта, 1997. – 239 с.

Релігієзнавство: Навч. посібник / За ред. С.А.Бублика. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 496 с.

Релігієзнавство: Підручник / За ред. В.І. Лубського, В.І. Теремка. – К.: Вид. центр “Академія”, 2007. – 408 с.

Релігієзнавство: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Петрушенко, О. П. Петрушенко, М. П. Скалецький та ін.; за ред. В. Л. Петрушенка, О. П. Петрушенка. — Л. : Новий Світ-2000, 2011. — 328 с. : іл. — (Вища освіта в Україні). — Бібліогр.: с. 325—327.

Релігієзнавство. Підручник / Укладачі: Білецький В. В., Додонов Р. О., Ковальський Г. Є. — Вінниця: ДонНУ, ГЛОБУС ПРЕСС, 2016. — 317 с.

Ходькова Л.П. Релігієзнавство: Підручник. – Вид. 2-е, доп. – Львів: Афіша, 2003. – 356 с.

Юрій Н.Ф. Релігієзнавство. – К.: Декор, 2006. – 408 с.

Яроцький П.Л. Релігієзнавство. – К.: Кондор, 2004. – 308 с.

Яртись А. В., Васьків А. Ю. Релігієзнавство. – Львів, 2010.

Допоміжна література

Арістова А.В. Релігійні конфлікти в сучасному світі: природа, вияви, шляхи врегулювання. Київ: НТУ, 2007. 336 с.

Біблійний атлас: Наочний посібник для цікавих до Біблії. – К.: Сетекс-ЛТД, 1994. – 119 с.

Горохолінська І.В. Постсекулярність: філософські та богословські інтенції сучасної релігійності : монографія / Ірина Горохолінська. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 424 с.

Сленський В. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття. Львів: УКУ, 2013. 504 с.

Єремєєв П. Герменевтичне коло та (не)можливість політкоректності: термінологічна проблема у дослідженнях з історії релігії // Науковий щорічник "Історія релігій в Україні" / за заг. ред. О. Киричук, І. Орлевич, М. Омельчук; Львівський музей історії релігії; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди. Львів: "Логос", 2019. Вип. 29. С. 3-17.

Єремєєв П. Історик та віра: Проблема співвідношення науки та релігії при викладанні історії в університеті // REESOURCES: Переосмислюючи Східну Європу. 2023. <https://doi.org/10.69915/edu008>

- Ісмагілов С. В., Козловський І. А., Халіков Р. Х., Якубович М. М.* Іслам: Енциклопедичний словник. К.: Бібліотека ісламознавства, 2021. 432 с.
- Казанова Х.* По той бік секуляризації. Релігійна та секулярна динаміка нашої глобальної доби. – К.: Дух і Літера, 2016. 264 с.
- Колодний А.* Феномен релігієзнавства. Київ : Інтерсервіс, 2020. 248 с.
- Колодний А.* Релігійний Феномен у змінах його складових: релігієзнавче бачення / А. Колодний // Українське релігієзнавство. 2016. № 80. С. 13-16. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2016_80_5
- Кралюк П., Шкрібляк М.* Історія релігієзнавства в Україні. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 164 с.
- Лубський В.І., Козленко В.М., Горбаченко Т.Г.* Соціологія релігії: Курс лекцій. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 204 с.
- Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О.* Географія релігій: Навч. посібник. – К.: АртЕК, 1999. – 504 с.
- Практичне релігієзнавство.* Колективна монографія. За редакцією професорів А.Колодного і Л.Филипович. — Київ: Українська конфедерація журналістів та Українська асоціація релігієзнавців, 2012. — 315 с.
- Релігія в сучасному світі: Матеріали до курсу релігієзнавства / За ред. Г.Зімоня; з пол. перекл. Г.Теодорович. – Львів: Свічадо, 2007. – 504 с.*
- Таранов С.* Внутрішня історія філософії. Нариси з теології історії мислення. Київ : Центр гуманітарної освіти НАН України, 2023. 192 с.
- Халіков Р. Х.* Специфіка застосування феноменологічного підходу під час дослідження раціонального в релігії // Наука. Релігія. Суспільство. - 2011. - № 4. - С. 137-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nrs_2011_4_26
- Целковський Г. А.* Когнітивне релігієзнавство як проект природничого підходу до релігії. / Гуманітарний корпус. 2021. № 40. С. 140–143
<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34676/Tselkovskiy%20Hennadii%20Anatoliiovych.pdf?sequence=1>
- Cantrell M.* Must a Scholar of Religion Be Methodologically Atheistic or Agnostic? // Journal of the American Academy of Religion. 2015. № 84(2). P. 1-28.
- Kyselov O.* From Scientific Atheism to Religious Studies. The Field in Ukraine // Bulletin for the Study of Religion, 2023, 51(2), 50-56. <https://doi.org/10.1558/bsor.25445>
- Knibbe K., Droogers A.* Methodological Ludism and the Academic Study of Religion // Method and Theory in the Study of Religion. 2011. № 23. P. 283-303.
- Porpora D.* Methodological Atheism, Methodological Agnosticism and Religious Experience // Journal for the Theory of Social Behaviour. 2003. № 36(1). P. 57-75.
- Ehrman B.* The Triumph of Christianity: How a Forbidden Religion Swept the World. Simon & Schuster, 2018. 352 p.
- Yeremieiev P.* The Relationship between Faith and Knowledge in the Works of Mykhailo Maksymovych // The Yearbook of Balkan and Baltic Studies. 2024. Vol. 7 No. 1: 266-288.
- Wanner C.* Everyday Religiosity and the Politics of Belonging in Ukraine. Cornell University Press, 2022. 246 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- Сиріл Новогун // режим доступу: <https://www.youtube.com/@cyrilhovorun>
Інформаційно-методичний семінар "Релігія в особах" // режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/2777339479035655/about>

КаКаШыБыЗы [огляди сучасних книг з релігієзнавства] // режим доступу:
<https://www.youtube.com/channel/UCkr80cssgX1R4CQjaWm99og/featured>

Методологічні проблеми дослідження східних релігій [Вебінар Майстерні академічного релігієзнавства] // режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=eYNDcMnysmY>

Науковий атеїзм як релігієзнавство і не тільки [Вебінар Майстерні академічного релігієзнавства] // режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=UDk9vs7XU3Q>

Портал «Релігія в Україні» // режим доступу: <https://www.religion.in.ua/>

Православ'я та імперський простір | Лекція Павла Єремєєва // режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=FkiFoe8lXSo&t=5s>

Релігієзнавчий хробак [канал Олега Кисельова про релігієзнавчі книги] // режим доступу: <https://t.me/relihrob>

Релігійно-Інформаційна Служба України // режим доступу: <https://risu.ua/>

Теорія і метод в практичному релігієзнавстві [Вебінар Майстерні академічного релігієзнавства] // режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=PaiaCyXMvgM>

Що таке релігія? Історія релігії, Ігор Козловський // режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=8qOTFqOKmUQ>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle/>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Релігієзнавство».